

Jubileusz Profesora Bogusława Wyderki

EWA MALINOWSKA*

Profesor Bogusław Wyderka obchodził jubileusz 70-lecia urodzin i 45-lecia pracy na Uniwersytecie Opolskim (wcześniej Wyższa Szkoła Pedagogiczna). W życiu naukowym i publicznym Profesor odegrał i ciągle spełnia ważną rolę. Jego zainteresowania badawcze związane są przede wszystkim z językoznawstwem historycznym, śląskoznawstwem i stylistyką.

Jubilat urodził się 14 XI 1951 r. w Baborowie. Miejscu urodzenia poświęcił swą rozprawę doktorską pt. *Język mówiony mieszkańców Baborowa na Śląsku Opolskim. Fonologia* (Wrocław 1984). Badania śląskoznawcze były stale obecne w pracy badawczej Profesora. Związał się bowiem z Opolszczyzną nie tylko miejscem urodzenia, ale także studiowania i pracy. Filologię polską ukończył w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu w 1975 r. W 1979 r. doktoryzował się w macierzystej uczelni, a w 1990 r. habilitował. Tytuł profesora nauk humanistycznych uzyskał w 2002 r. Wielokrotnie wypowiadał się na temat stosunków językowych na Śląsku, przyglądał się rozwojowi polskich dialektów. Spod Jego

* Uniwersytet Opolski, Opole, Polska, ewamal5206@gmail.com

pióra wyszły dwa opracowania (*Odmiany regionalne* oraz *Przemiany języka na ziemiach zachodnich i północnych*), które ukazały się w prestiżowym tomie *Język polski* pod red. Stanisława Gajdy (Opole 2001a i 2001b). Od 1998 r. Profesor Wyderka kierował Pracownią „Słownika gwar śląskich” w Państwowym Instytucie Naukowym Instytucie Śląskim w Opolu. Pod Jego redakcją od 2000 r. ukazują się systematycznie kolejne tomy tegoż słownika (jest ich już 16). Publikacja ma na celu archiwizację zasobu leksykalnego całego Śląska (łącznie z Zaolziem) w ramach czasowych XX w. To ogromne przedsięwzięcie sprawiło, że Bogusław Wyderka jest badaczem znanym i cenionym w całej Polsce. W 2019 r. Prezydium Rady Języka Polskiego przyznało Mu tytuł Ambasadora Polszczyzny Regionalnej.

Dorobek naukowy Profesora Wyderki jest ogromny, dlatego więcej uwagi chcę poświęcić tylko publikacjom związanym z problematyką stylistyczną. Jubilat uczestniczył w ważnym dla stylistyków polskich przedsięwzięciu – opracowaniu *Przewodnika po stylistyce polskiej*. W wydany w Opolu w 1995 roku *Przewodniku* (pod red. Stanisława Gajdy) jest autorem obszernego rozdziału *Środki stylowe* (s. 53–181). Przedstawia w nim nie tylko stan wiedzy dotyczącej poszczególnych środków, ale dzieli się z czytelnikiem także własną refleksją metodologiczną dotyczącą różnic w sposobie ich wyodrębniania i charakteryzowania. W tym jakże cennym opracowaniu Autor zwraca uwagę na kłopoty ze zdefiniowaniem pojęcia *środki stylowe*, wynikające z różnych koncepcji stylu. Badacz zauważa, że środki stylowe są w ramach współczesnych koncepcji grupowane albo w układzie hierarchicznym (według podsystemów języka), albo w porządku wyznaczonym przez pojęcie cechy stylowej (s. 55–56). Zwraca uwagę na dysproporcje w stopniu opracowania poszczególnych środków stylowych w określonych stylach funkcjonalnych.

Z kręgu zainteresowań zagadnieniami stylistycznymi wyrosła monografia *Przedziwny wszędzie. O stylu Mikołaja Sępa Szarzyńskiego na tle tendencji stylistycznych poezji polskiego renesansu* (Opole 2002). Jak pisała w recenzji wydawniczej profesor Teresa Skubalanka, książka pióra Bogusława Wyderki „stanowi pierwsze opracowanie stylu Sępa Szarzyńskiego dokonane przez kompetentnego językoznawcę, który uzyskał wyniki zasługujące na szacunek”. W publikacji zostały omówione wszystkie ważniejsze zagadnienia związane z systemem stylistycznym utworów Sępa Szarzyńskiego w trzech płaszczyznach: ogólnej kompozycji treściowo-formalnej, układu wersyfikacyjnego, warstwy składniowej. Swą książką Jubilat wzbogaca naszą wiedzę o artystycz-

nej odmianie języka w okresie średniopolskim, wiedzę filologiczną z zakresu stylistyki historycznej, wiedzę o poezji renesansu i baroku.

Należy zaznaczyć, że zagadnienia składni historycznej języka polskiego, wersyfikacji i figur stylistycznych były już przedmiotem rozważań we wcześniejszych publikacjach, zwłaszcza w monografii *Cechy składniowo-stylistyczne siedemnastowiecznej prozy publicystycznej. Piśmiennictwo śląskie na tle ogólnopolskim* (Wrocław 1990). Łączenie badań dialektologicznych i stylistycznych jest cechą znamioną warsztatu naukowego Profesora. Warto tu wskazać chociażby artykuł *Gwara w twórczości nowej fali prozaików śląskich. Wojciech Kuczok i Szczepan Twardoch*, który ukazał się w „Stylistyce” XXV (2016).

Duży jest również dorobek organizacyjny Profesora Wyderki. Był sekretarzem generalnym Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1990–1998), prodziekanem Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Opolskiego (1996–2001), kierownikiem Zakładu Historii Języka i Dialektologii Instytutu Filologii Polskiej, a później Katedry Historii Języka i Dialektologii, przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Badań Naukowych UO (2002–2005), członkiem Rady Naukowej Instytutu Śląskiego w Opolu (2005–2008), członkiem Komisji Dialektologicznej Komitetu Językoznawstwa PAN, członkiem komisji ekspertów i komisji wizytujących Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (2007), a w latach 2008–2011 wiceprzewodniczącym tegoż Towarzystwa. Za swą działalność był kilkakrotnie nagradzany, otrzymał m.in. Srebrny Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Medal Złoty za Długoletnią Służbę.

Profesor Bogusław Wyderka to szanowany i wymagający dydaktyk. Wypromował wielu magistrów filologii polskiej i kilku doktorów. Jest autorem recenzji prac doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. Odważny w twórczym dyskusowaniu, rzetelny, sprawiedliwy w swych sądach, ceniony kolega.

Z okazji Jubileuszu składamy Panu Profesorowi serdeczne gratulacje i podziękowania za dotychczasowe owoce twórczej pracy. Życzymy zdrowia oraz sił do dalszych badań naukowych. Cieszę się, że dane nam było współpracować.

Literatura

Wyderka B., 1984, *Język mówiony mieszkańców Baborowa na Śląsku Opolskim. Fonologia*, Wrocław: Ossolineum.

- Wyderka B., 1990, *Cechy składniowo-stylistyczne siedemnastowiecznej prozy publicystycznej. Piśmiennictwo śląskie na tle ogólnopolskim*, Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Wyderka B., 1995, Środki stylowe. – *Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. S. Gajda, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 53–181.
- Wyderka B., 2001a, Odmiany regionalne. – *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, red. S. Gajda, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 422–439.
- Wyderka B., 2001b, Przemiany języka na ziemiach zachodnich i północnych. – *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Język polski*, red. S. Gajda, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 460–476.
- Wyderka B., 2002, *Przedziwny wszędzie. O stylu Mikołaja Sępa Szarzyńskiego na tle tendencji stylistycznych poezji polskiego renesansu*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Wyderka B., 2016, Gwara w twórczości nowej fali prozaików śląskich. Wojciech Kuczok i Szczepan Twardoch, „*Stylistyka*”, XXV, s. 409–427.
- Wyderka B., red., 2000–2017, *Słownik gwar śląskich*, t. 1–16, Opole: Instytut Śląski.

Book reviews

